

Serbest (döviz) fonlardaki 14 senelik stopaj uygulamasında değişikliği gidiliyor!

Merih Tümkaya

Dünyada ve Türkiye'deki çeşitli gelişmeler nedeniyle Türk Lirasının dolara karşı değer kayıpları uzun bir süre devam etmiştir. TL'deki bu değer kaybı ile birlikte, yurt içinde yerleşikler de tasarruflarını yabancı para yatırım ürünlerinde değerlendirmeye başlamışlardır.

Bu durumun önlenmesi amacıyla 2018 yılından beri döviz tevdiat hesaplarına yürütülen faizlerde stopaj oranının artırılması, kambiyo muamelelerinde hesaplanan BSMV oranının artırılması ve benzeri vergisel düzenlemeler yapılmıştır.

Haziran ayı içerisinde yine benzer bir amaçla yeni bir düzenleme yapılmış ve serbest (döviz) fonların kurumlar vergisinden istisna edilmiş olan portföy işletmeciliği kazançları üzerinden yapılacak olan stopajın oranı yüzde 0'dan yüzde 15'e çıkarılmıştır.

Bireysel yatırımcıların, yatırım fonu katılma belgelerinden elde ettikleri gelirler üzerinden (istisnai bazı durumlar hariç) yüzde 10 oranında stopaj uygulamasında herhangi bir değişiklik bulunmamaktadır. Dolayısıyla serbest (döviz) fonların katılma belgelerinden elde edilen gelirler üzerinden %10'luk stopajın üzerine, bu fonların portföy işletmeciliğinden doğan kazançları üzerinden de ayrıca %15 oranında stopaj yapılması gerekecektir.

Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi uyarınca, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının yabancı bir para cinsinden ihraç edilmiş olması halinde stopaj matrahının tespitinde kur farkı dikkate alınmamaktadır. Portföy işletmeciliğinden doğan kazançlara uygulanacak stopajın matrahına ise kur farkları dahil edileceğinden, bu düzenlemenin etkisi %15'ten daha yüksek olacaktır.

Portföy işletmeciliği kazançları üzerinden yapılacak olan stopajın oranı, 1 Ekim 2006 tarihinden beri, yani yaklaşık 14 senedir, %0 olarak uygulanmaktaydı. Sadece bir oran değişikliği olduğu için basit görülebilir, ancak yatırımcılara getireceği vergi yükünün yanında, serbest (döviz) fonlara da bir takım operasyonel yük getireceğinden bu düzenlemenin etkisi büyüktür.

Düzenlemenin yürürlük tarihi nedir?

2604 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı'nda bu düzenlemenin yayım tarihinde, (3 Haziran 2020) yürürlüğe girdiği hüküm altına alınmış olup, Karar'da yürürlük tarihi ile ilgili başka bir açıklamaya yer verilmemiştir.

Ancak, Gelir İdaresi Başkanlığının internet sitesinde yayımlanan duyuruda, anılan Karar'ın, yayımı tarihinden yürürlüğe girmiş olduğu, serbest (döviz) fonların bu tarihten itibaren portföy işletmeciliğinden doğan kazançları üzerinden elde edilecek gelirlerinde belirlenmiş yeni oran üzerinden stopaj yapılacağı ifade edilmektedir.

Gelir İdaresinin yaptığı bu açıklamadan, 2020 hesap dönemi için bu fonların 03.06.2020-31.12.2020 tarihleri arasında portföy işletmeciliğinden doğan kazançları üzerinden %15

oranında stopaj ödenmesi, 03.06.2020 tarihinden öncesinde elde edilen kazançlar üzerinden ise %0 oranında stopaj ödenmesi gerektiği sonucu çıkarılmaktadır.

Kurumlar vergisinden istisna edilmiş olan portföy işletmeciliği kazançları nasıl hesaplanacak?

Yatırım fonları tüzel kişiliği bulunmayan malvarlıklardır. Ancak tüzel kişiliği olmasa da yatırım fonları finansal tablo düzenlemekle yükümlüdürler. Finansal tablolarının düzenlenmesinde ise KGK tarafından yürürlüğe konulmuş olan “Türkiye Muhasebe Standartları/Türkiye Finansal Raporlama Standartları ile bunlara ilişkin ek ve yorumları” (TMS) dikkate alırlar.

Ayrıca bu fonlar, tüzel kişiliği olmamasına rağmen Kurumlar Vergisi Kanunu uygulanmasında tüzel kişiliği haiz bir sermaye şirketi kabul edilmektedirler. Dolayısıyla yatırım fonları da diğer sermaye şirketleri gibi kurumlar vergisi mükellefidirler. Ancak Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 5/1-d maddesi uyarınca bu fonların “portföy işletmeciliği faaliyetinden doğan kazançları” kurumlar vergisinden istisnadır. Uygulamada ise bu fonların, portföy işletmeciliği kazancı haricinde bir kazancı bulunmadığından, tüm kazançları kurumlar vergisinden istisna olmaktadır. Ancak bu fonlar kurumlar vergisi ödemiyor olsa da bu istisna kazancının nasıl hesaplanacağı konusu önemlidir. Çünkü yeni dönemde kurumlar vergisinden istisna edilmiş olan söz konusu kazançlar üzerinden %15 oranında stopaj hesaplanması gerekecektir.

Kurumlar vergisine tabi kazancın tespit edilmesi sırasında, Vergi Usul Kanunu'nun (VUK) değerlemeye ait hükümleri uygulanmaktadır. Yatırım fonları da kurumlar vergisine tabi olduğundan, kurumlar vergisinden istisna edilecek portföy işletmeciliğinden doğan kazancın hesaplanmasında VUK'un değerlemeye ilişkin hükümlerinin dikkate alınması gerekmektedir.

VUK'un 279. maddesi uyarınca, hisse senetleri ile fon portföyünün en az %51'i Türkiye'de kurulmuş bulunan şirketlerin hisse senetlerinden oluşan yatırım fonu katılma belgeleri alış bedeliyle, bunlar dışında kalan her türlü menkul kıymet borsa rayici ile değerlendirilmektedir. Borsa rayici yoksa veya borsa rayicinin muvazaalı bir şekilde oluştuğu anlaşılırsa değerlemeye esas bedel, menkul kıymetin alış bedeline vadesinde elde edilecek gelirin (kur farkları dahil) iktisap tarihinden değerlendirme gününe kadar geçen süreye isabet eden kısmının eklenmesi suretiyle hesaplanmaktadır. Oysa yatırım fonları, TMS'nin değerlendirme esaslarına göre buldukları karları gelir tablosunda göstermektedirler. TMS'nin değerlendirme esasları da VUK'un değerlendirme hükümlerinden farklıdır.

Örneğin yatırım fonu portföylerinde yer alan hisse senetlerinin VUK uygulamasında alış bedeliyle değerlendirilmesi gerekmektedir. Serbest (döviz) fonlar için bu mümkün değil ama değerlendirme gününde fonunun portföyünde sadece hisse senedi olsaydı ve dönem içerisinde hiç alım satım kazancı elde edilmemiş olsaydı, kurumlar vergisinden istisna edilecek portföy işletmeciliğinden doğan kazanç sıfır olacaktı. Dolayısıyla herhangi bir stopaj ödenmesine gerek olmayacaktı. Oysaki TMS esaslarına göre hisse senetleri borsa fiyatı ile değerlendirildiğinden, TMS'ye uygun olarak çıkarılan gelir tablosunda net kar/zarar, alış bedeli ile piyasa fiyatı arasındaki fark kadar olacaktı.

Bununla birlikte, Gelir İdaresinin yaklaşımı, Türkiye'deki menkul kıymet ve kambiyo borsalarında oluşan fiyatların borsa rayici olarak kullanılabilmesi, diğer borsalarda oluşan fiyatların değerlemede dikkate alınamayacağı yönündedir. Ancak benzer bir yaklaşım TMS

uygulamalarında mevcut değildir. Dolayısıyla benzeri değerlendirme farkları borsa rayıcı bulunmayan diğer döviz cinsinden ihraç edilmiş menkul kıymetler (örneğin eurobondlar / yabancı ülke tahvilleri) için de söz konusudur.

Özetle, TMS'nin değerlemeye ilişkin esasları ile VUK 'un değerlemeye ilişkin hükümleri aynı olmadığından serbest (döviz) fonların gelir tablolarındaki net karın VUK hükümleri uyarınca düzeltilmesi ve kurumlar vergisinden istisna edilecek portföy işletmeciliği kazancının, dolayısıyla stopaj matrahının bu yolla tespit edilmesi gerekecektir.

Bu yazı "Kurumsal Yatırımcı" dergisinde yayınlanmıştır.

Bu makalede yer alan açıklamalar, yazarının konu hakkındaki kişisel görüşünü yansıtmaktadır. Makaledeki bilgi ve açıklamalardan dolayı EY ve/veya Kuzey YMM ve Bağımsız Denetim A.Ş.'ye sorumluluk iddiasında bulunulamaz. Mevzuatın sık değiştirilen ve farklı anlayışlarla yorumlanabilen yapısı nedeniyle, herhangi bir konuda uygulama yapılmadan önce konunun uzmanlarından profesyonel yardım alınmasını tavsiye ederiz.